

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

แผนการวิจัยเรื่องการพัฒนาขีดความสามารถด้านการท่องเที่ยวแบบบูรณาการตามยุทธศาสตร์จังหวัดชัยนาท ประกอบด้วยโครงการวิจัยย่อย 4 โครงการ คือ 1.แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดชัยนาทโดยใช้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น 2. การพัฒนาขีดความสามารถการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวิสาหกิจชุมชนแบบบูรณาการตามยุทธศาสตร์จังหวัดชัยนาท 3. การพัฒนาบุคลากรเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดชัยนาท และ 4. กลยุทธ์การพัฒนาการตลาดและการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวจังหวัดชัยนาท โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนาขีดความสามารถด้านการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ โดยกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวด้านวัด วัฒนธรรม ด้านเกษตร และด้านวิสาหกิจชุมชน ของพื้นที่ 7 ตำบลในจังหวัดชัยนาท สามารถสรุปผลการวิจัยในภาพรวมได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

แผนการวิจัยนี้ได้กำหนดพื้นที่ในการวิจัยไว้ 7 ตำบล 4 อำเภอ ของจังหวัดชัยนาท คือ ตำบลเขาท่าพระ ได้แก่ สวนนกชัยนาท วัดเขาท่าพระ สวนส้มพวงฉัตร และกลุ่มลูกปัดตำบลชัยนาท ได้แก่ วัดบรมธาตุวรวิหาร สวนส้มอุดม และกลุ่มชัยนาทเชรามิก ตำบลบางหลวง ได้แก่ เขื่อนเจ้าพระยา และกลุ่มเขมพูสมุนไพโร ตำบลธรรมามูล ได้แก่ วัดธรรมามูลวรวิหาร และกลุ่มทีนอน ตำบลมะขามเฒ่า ได้แก่ วัดปากคลองมะขามเฒ่า และสวนส้มลูกกลืน ตำบลแพรกศรีราชา ได้แก่ วัดพระแก้ว วัดมหาธาตุ วัดสองพี่น้อง โรงเรียนชาวนา กลุ่มเครื่องปั้นดินเผาท่าระบาด และกลุ่มข้าวแตน และตำบลตุ๊ก ได้แก่ สวนพวงขวัญ กลุ่มน้ำปลาตราเขื่อนเจ้าพระยา กลุ่มหุ่นฟางนก และกลุ่มเปลือกส้มโอกวาน ซึ่งทั้ง 7 ตำบลประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการท่องเที่ยวกลุ่มวิสาหกิจ โดยได้ทำการสอบถามสัมภาษณ์ประชากร ได้แก่ ข้าราชการ นายกรองนายก องค์การบริหารส่วนจังหวัด สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล นักธุรกิจ และประชาชนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเจ้าอาวาสและพระสงฆ์ฆาติการ ซึ่งใช้วิธีวิจัยทั้งเชิงคุณภาพ และมีการวิจัยเชิงสำรวจประกอบเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์บริบูรณ์ โดยใช้เครื่องมือวิจัย คือแบบสัมภาษณ์เชิงลึก และนำมาดำเนินการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และข้อมูลเชิงปริมาณแล้วนำมาทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) พร้อมทั้งสังเคราะห์ (Synthesis) แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลทุกโครงการ

จากผลในโครงการวิจัยทั้ง 4 โครงการได้นำมาพัฒนาขีดความสามารถด้านการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ ตามยุทธศาสตร์จังหวัดชัยนาทที่เป็นรูปธรรมเกี่ยวกับความสามารถทางด้านประวัติศาสตร์ ด้านวัฒนธรรม ด้านการเกษตร และด้านวิสาหกิจชุมชน ด้านการพัฒนาบุคลากร เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว และด้านกลยุทธ์การพัฒนาการตลาด การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว จังหวัดชัยนาท สามารถสรุปข้อค้นพบได้ดังนี้

การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดชัยนาทนั้นได้ว่า มีประวัติศาสตร์มาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์และพัฒนาเป็นชุมชนเมือง ในพุทธศตวรรษที่ 12 ถึง 16 และในปัจจุบันชัยนาทมีความสำคัญในฐานะเป็นเมืองเกษตรกรรมที่เจริญก้าวหน้ามาก คือมีการปลูกข้าวตลอดทั้งปี เพราะมีเขื่อนเจ้าพระยาเป็นแหล่งน้ำชลประทานอยู่ที่นี้ ส่วนวัฒนธรรมของจังหวัดชัยนาทได้รับอิทธิพลมาจากพระพุทธศาสนาที่มีคุณค่าน่าสนใจและเป็นมรดกที่สร้างความภาคภูมิใจแก่ชาวชัยนาทและประเทศชาติ เช่น งานตักบาตเทโว การแข่งเรือยาว งานสมโภชน์พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ พระบรมธาตุ งานหลวงปู่ศุข รอยพระพุทธรูปจำลอง พระอุโบสถประดิษฐานหลวงพ่อกินที่ศักดิ์สิทธิ์ หลวงพ่อธรรมจักร หลวงพ่อโต โบสถ์มาคู่ศิลาทรายแดง หลวงพ่อเพชร พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติชัยนาทบุรี พระปรางค์ก้อลิ้มมะเฟือง พระวิหาร หลวงพ่อฉาย พระปรางค์ 2 พี่น้อง โบราณสถาน โบราณวัตถุ ภาพวาดฝีพระหัตถ์กรมหลวงชุมพร และหลวงพ่อกินเมือง เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีสวนนกใหญ่ที่สุดในเอเชีย และมีศูนย์แสดงพันธุ์ปลาน้ำจืดมากที่สุดของประเทศ ด้วยส่วนประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่มีชื่อเสียงมาจนปัจจุบันนี้ได้แก่งานมหกรรมหุ่นฟางนก งานส้มโอขาวแดงกว่า งานเขื่อนเจ้าพระยา เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีปลาน้ำจืดที่มากมายที่มีการแปรรูปเพื่อจำหน่ายให้แก่นักท่องเที่ยวตลอดทั้งนี้ ซึ่งถือว่าเป็นวัฒนธรรมการกินปลาที่สำคัญของจังหวัด สิ่งทั้งหลายเหล่านี้เป็นสิ่งดึงดูดและจูงใจให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศ สมควรมาท่องเที่ยว ซึ่งจะ ได้ทั้งความรู้ ความซาบซึ้งในวัฒนธรรม และมาซื้อปลาและกินปลา ที่มีคุณค่าต่อสุขภาพโดยเฉพาะแก่เด็กและเยาวชน รวมทั้งผู้สูงอายุด้วย

ความสามารถด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวิสาหกิจชุมชนที่จัดส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดชัยนาทนั้น พบว่ามีศักยภาพในการพัฒนาขีดความสามารถด้านการเกษตร ได้แก่สวนพวงขวัญ เป็นศูนย์การเรียนรู้เกษตรทฤษฎีใหม่ สวนส้มโอขาวแดงกว่าที่ลือชื่อมากมาย เช่น สวนส้มโอพวงฉัตร สวนส้มโอลูกกลิ้ง สวนส้มอุ้ม และสวนส้มโออานนท์ เป็นต้น มีโรงเรียนชาวนาให้เกษตรกรมาศึกษาหาความรู้ได้ตลอดทั้งปี มีวิสาหกิจชุมชนที่มีศักยภาพอยู่ในระดับกลางที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี เช่น กลุ่มน้ำปลาตราเขื่อนเจ้าพระยา กลุ่มแชมพูสมุนไพร ชัยนาทเซรมิก เครื่องปั้นดินเผา กลุ่มลูกปัด กลุ่มหุ่นฟางนก เปลือกส้มโอหวาน กลุ่มข้าวแตน กลุ่มที่นอน และกลุ่มจักรสาน เป็นต้น วิสาหกิจชุมชนเหล่านี้ มีกลยุทธ์ในการพัฒนาขีดความสามารถและกระบวนการผลิตที่ได้มาตรฐานมีคุณภาพที่สามารถแสดงและสาธิตให้นักท่องเที่ยวได้ชมและสามารถมาขอศึกษาค้นคว้าได้ตลอดปี

ในด้านการพัฒนาบุคลากรเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดชัยนาทนั้น ได้จัดทำโครงการพัฒนาขึ้น เนื่องด้วยในพื้นที่ทั้ง 4 อำเภอ มีศักยภาพมากในการส่งเสริมการท่องเที่ยวทั้งทางประวัติศาสตร์ ทางวัฒนธรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุ และมีประเพณีหลากหลาย แต่ยังคงศักยภาพด้านบุคลากรที่ส่งเสริมการท่องเที่ยว หรือ มีก็ปรากฏว่า อยู่ในระดับต่ำซึ่งเป็นข้อด้อย หรือ จุดอ่อนแอ ของจังหวัดชัยนาท ที่ได้ทำการวิเคราะห์ SWOT แล้ว จึงได้ดำเนินการพัฒนาบุคลากรในพื้นที่ทั้ง 7 ตำบล 4 อำเภอ รวมจำนวน 62 คน ซึ่งมีทั้งราชการเจ้าหน้าที่ของรัฐ องค์กรบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์กรบริหารส่วนตำบล เจ้าหน้าที่สวนนก พิพิธภัณฑ์แห่งชาติชัยนาทมีนีสำนักรงการท่องเที่ยวจังหวัดชัยนาท สำนักงานพัฒนาชุมชน สมาคมธุรกิจท่องเที่ยวจังหวัดชัยนาท เรือนำเที่ยวเกษตรกร ประชาชน ผู้แทนของจังหวัดต่าง ๆ ที่อยู่ในพื้นที่เป้าหมายทุกวัดรวมทั้งพระภิกษุ ร้านค่านักเรียนนักศึกษา เป็นต้น โดยใช้หลักสูตรการฝึกอบรม คือ หลักสูตรอบรมอาสาสมัครนักร้องความหมายทางการท่องเที่ยวประจำจังหวัดชัยนาท ใช้เวลาอบรม 2 วัน ซึ่งมีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ผลการประเมินความรู้-ความเข้าใจ อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด และมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด คือ มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.20-4.57 พร้อมทั้งมีข้อเสนอแนะว่าควรจัด โครงการเช่นนี้ต่อเนื่องตลอดไป และความขยายเวลาการฝึกอบรมให้มากขึ้นรวมทั้งมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการท่องเที่ยวว่า ควรส่งเสริมการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้ต่อเนื่องมากยิ่งขึ้น

ส่วนกลยุทธ์การพัฒนาการตลาดและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของจังหวัดชัยนาทนั้น พบว่าขีดความสามารถด้านการตลาดอยู่ในระดับน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดใกล้เคียง แต่แกนนำในทุกภาคส่วนของจังหวัดมีอยู่ในระดับสูง และพร้อมที่จะให้การสนับสนุน และร่วมมือเพื่อยกระดับขีดความสามารถด้านการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวอย่างบูรณาการ สำหรับการกำหนดกลยุทธ์การตลาดของจังหวัดชัยนาทมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ระดับต่าง ๆ ทั้งของประเทศ กลุ่มจังหวัด แต่ยังคงมีความจำเป็นต้องเสริมให้มีการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบมากยิ่งขึ้น เฉพาะกลยุทธ์การตลาดยังไม่ได้รับความสนใจเท่ากับแผนงาน โครงการประจำปีงบประมาณ มีความต้องการขับเคลื่อนกลยุทธ์การตลาดและประชาสัมพันธ์ คณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัด กำหนดแผนประชาสัมพันธ์จังหวัด โดยเอกชนเข้ามาช่วยสนับสนุน โดยจัดในรูปแบบของกิจกรรมการท่องเที่ยวในลักษณะต่าง ๆ แบบครบวงจรทั้งระยะสั้นและระยะยาว ควบคู่ไปกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัด ข้อกำหนดที่พบก็คือ มีงบประมาณด้านการประชาสัมพันธ์ไม่มากจึงจำเป็นต้องมีการกำหนดกลยุทธ์การประชาสัมพันธ์เพื่ออนาคต เพราะนักท่องเที่ยวไม่ได้รับรู้จุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวเห็นว่าจังหวัดชัยนาทเป็นเมืองผ่าน และมีทัศนคติว่าไม่มีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจเพียงพอ จึงมีความจำเป็นกำหนดการประชาสัมพันธ์ในด้านต่าง ๆ ทั้งเนื้อหาด้วย ซึ่งกลยุทธ์การตลาดเป็นการพัฒนาฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวเดิมและแหล่งท่องเที่ยวใหม่ การผลิตผลิตภัณฑ์หลายชนิด กิจกรรมใหม่ ๆ เพื่อสร้างมูลค่าแก่สินค้า และกลยุทธ์การตลาดที่สร้าง

ความเป็นพันธมิตรทางการท่องเที่ยว เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จะเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของจังหวัดชัยนาทอย่างยั่งยืน

จากข้อค้นพบจากโครงการวิจัยทั้ง 4 นี้ สามารถนำมาบูรณาการเพื่อนำไปสู่การสร้างขีดความสามารถหรือพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวของจังหวัดชัยนาทได้เป็นอย่างดี เพราะมีประวัติศาสตร์ที่มีมายาวนานก่อนประวัติศาสตร์ จนกลายมาเป็นชุมชนที่มีความสามารถด้านการเกษตร โดยเฉพาะเป็นจังหวัดที่มีการปลูกข้าวได้ตลอดทั้งปี มีผลไม้ และพืชผัก เป็นจำนวนมาก มีสวนส้มโอขาวแตงกวาที่ลือชื่อ มีโรงเรียนชานา ซึ่งพร้อมที่จะเป็นศูนย์การเรียนรู้ของเกษตรกรตามแนวทฤษฎีใหม่ และ เศรษฐกิจพอเพียง มีวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่าและเป็นความภาคภูมิใจของชาวชัยนาทที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา เช่น งานดักบาตรเทโว งานหลวงปู่ศุข เกจิอาจารย์ชื่อดังของประเทศไทย พระบรมธาตุ หลวงพ่อธรรมจักร หลวงพ่อเพชร และพระปรางค์ก้อลิ้มมะเฟือง และพระธาตุ เป็นต้น รวมทั้งมีศักยภาพด้านการเกษตรและวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาจากจังหวัดให้มีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง ซึ่งพร้อมทั้งได้มีการพัฒนาบุคลากรเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของทั้ง 7 ตำบล 4 อำเภอ ไว้เพื่อให้บริการและรองรับนักท่องเที่ยวไว้แล้วรวม 45 คน ซึ่งมีความพร้อมที่จะให้บริการข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประวัติ ความรู้ และคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เป้าหมายไว้แล้ว รวมทั้งมีกลยุทธ์ด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์ที่ทางจังหวัดชัยนาทร่วมกับภาคเอกชนได้ร่วมมือประสานประโยชน์ที่จะดำเนินการเป็นรูปธรรมและกระทำอย่างต่อเนื่อง เพื่อรณรงค์และเชิญชวนให้มาท่องเที่ยวด้วย การปรับทัศนคติจากการเป็นเมืองผ่าน ให้มาท่องเที่ยวแบบค้างคืน เพราะมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ และมีขีดความสามารถสูง ทั้งทางการเกษตร วิสาหกิจชุมชน ประวัติศาสตร์ประเพณีและวัฒนธรรมที่หลากหลาย จึงได้นำข้อมูลที่มีศักยภาพมาบูรณาการด้วยการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยว เพื่อให้เป็นทางเลือกใหม่ของนักท่องเที่ยวทั้งภายในจังหวัดชัยนาท และจากต่างจังหวัด ทั้งที่เป็นนักท่องเที่ยวไทยและต่างประเทศได้มาท่องเที่ยวตลอดปี ไว้เป็น 3 เส้นทาง ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดชัยนาทที่จะสร้างอาชีพและรายได้แก่ประชาชนจากการท่องเที่ยว ซึ่งมีดังต่อไปนี้

1. เส้นทางที่ 1 เส้นทางไหว้พระ 9 วัด (ใช้เวลาในการท่องเที่ยว 1 วัน) มีการท่องเที่ยว ดังนี้

1.1 ภาคเช้า มีสถานที่ท่องเที่ยว คือ วัดเขาท่าพระ วัดธรรมามูลวรวิหาร วัดปากคลองมะขามเฒ่า

1.2 ภาคบ่าย มีสถานที่ท่องเที่ยว คือ วัดบรมธาตุ วัดพระยาแพรง วัดมหาธาตุ วัดโดนดหลาย วัดสองพี่น้อง วัดพระแก้ว

2. เส้นทางที่ 2 เส้นทางท่องเที่ยวเกษตรและวิสาหกิจชุมชน(ใช้เวลาในการท่องเที่ยว 2 วัน 1 คืน) มีการท่องเที่ยว ดังนี้

2.1 วันที่ 1 ของการเดินทาง

2.1.1 ภาคเช้า มีสถานที่ท่องเที่ยว คือ สวนส้มโอพวงฉัตร การสาธิตการร้อยลูกปัด

2.1.2 ภาคบ่าย มีสถานที่ท่องเที่ยว คือ เกษตรทฤษฎีใหม่สวนพยุขฉวี

2.1.3 ภาคเย็น เข้าพักที่โรงแรมชัยนาทธานี

2.2 วันที่ 2 ของการเดินทาง

2.2.1 ภาคเช้า มีสถานที่ท่องเที่ยว คือ การปลูกข้าวไร่สารเคมี ณ โรงเรียนชาวนา การสาธิตการทำเซรามิกทำระบาด และ ชัยนาทเซรามิก กลุ่มข้าวแตน กลุ่มแชมพูสมุนไพร และสวนส้มอุดม

2.2.2 ภาคบ่าย มีสถานที่ท่องเที่ยว คือ การทำหุ่นฟางนก การทำน้ำปลา/ปลาร้า เข้าเยือนชัยนาทเลือกซื้อปลานานาชนิดและชมกลุ่มเปลือกส้มโอหวาน

3. เส้นทางที่ 3 เส้นทางบูรณาการวัฒนธรรม เกษตร และวิสาหกิจชุมชน (ใช้เวลาในการท่องเที่ยว 2 วัน 1 คืน) มีการท่องเที่ยวดังนี้

3.1 วันที่ 1 ของการท่องเที่ยว

3.1.1 ภาคเช้า มีสถานที่ท่องเที่ยว คือ สวนส้มโอพวงฉัตร สวนนก เขาท่าพระ การร้อยลูกปัด และเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนบริเวณหน้าสวนนก

3.1.2 ภาคบ่าย มีสถานที่ท่องเที่ยว คือ สวนพยุขฉวี กลุ่มน้ำปลาตราเขื่อนเจ้าพระยา กลุ่มหุ่นฟางนก กลุ่มเปลือกส้มโอหวาน เขื่อนเจ้าพระยา และวัดบรมธาตุวรวิหาร

3.2 วันที่ 2 ของการท่องเที่ยว

3.2.1 ภาคเช้า มีสถานที่ท่องเที่ยว คือ กลุ่มเครื่องปั้นดินเผา กลุ่มชัยนาทเซรามิก วัดมหาธาตุ และวัดสองพี่น้อง วัดพระแก้ว กลุ่มข้าวแตน กลุ่มแชมพูสมุนไพร โรงเรียนชาวนา และสวนส้มอุดม

3.2.2 ภาคบ่าย มีสถานที่ท่องเที่ยว คือ วัดธรรมามูลวรวิหาร สวนส้มโอลูกกลิ้ง วัดปากคลองมะขามเฒ่า และซื้อที่นอนคัคนน

ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของจังหวัดชัยนาทสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและการพัฒนาการตลาดและประชาสัมพันธ์ใช้กลยุทธ์การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อบริการแหล่งท่องเที่ยวและกลยุทธ์การพัฒนาสารสนเทศเพื่อการตลาดโดยทำกลยุทธ์การตลาดและเส้นทางท่องเที่ยวไปเพิ่มในฐานข้อมูลการท่องเที่ยวจังหวัดชัยนาทในรูปแบบ website และการจัดทำแผ่นพับประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว และสอดคล้องยุทธศาสตร์การพัฒนายุทธศาสตร์ในกลยุทธ์การพัฒนาผู้ใช้บริการและผู้ให้บริการ โดยการทำหลักสูตรการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวจัดอบรมให้ องค์กรบริหารส่วนตำบล บุคลากรร้านอาหาร โรงแรมที่พัก และผู้ประกอบการ SME

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

จากแผนงานวิจัยนี้สามารถนำมากำหนดเป็นข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัยเป็น 3 ระดับ ไว้ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1. ผลการวิจัย พบว่า แหล่งท่องเที่ยวและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 7 ตำบล แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลางขึ้นไป โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวทางการเกษตรที่เกษตรกรนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารจัดการ จึงมีข้อเสนอแนะให้ผู้ว่าราชการจังหวัดกำหนดเป็นนโยบายให้เกษตรกรในจังหวัดชัชวาทนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการเกษตร อย่างจริงจัง โดยจังหวัดสนับสนุนด้านงบประมาณ บุคลากร วัสดุ อุปกรณ์และเทคโนโลยี ให้กับเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งมีการแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามประเมินผล แล้วรายงานให้ผู้ว่าราชการทราบเป็นระยะ

1.2 ผลการวิจัย พบว่า แหล่งท่องเที่ยวทางด้านประวัติศาสตร์ ด้านวัฒนธรรม ด้านการเกษตร และด้านวิสาหกิจชุมชน ที่ได้มีการพัฒนาขีดความสามารถในการฝึกอบรมไว้แล้ว ซึ่งพร้อมที่จะให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ได้ตลอดทั้งปีจึงมีข้อเสนอแนะให้ผู้ว่าราชการจังหวัดกำหนดเป็นนโยบายส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวทั้ง 3 เส้นทางตลอดทั้งปีโดยให้โรงเรียนทุกระดับในจังหวัดชัชวาทได้จัดโครงการพานักเรียนไปทัศนศึกษาและเรียนรู้ตามแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 7 ตำบล เพื่อสร้างความรักความผูกพันและความภาคภูมิใจ รวมทั้งปลูกจิตสำนึกในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งเป็นมาตุภูมิของตนเองรวมทั้งเป็นการสร้างอาชีพและรายได้ให้กับประชาชนในพื้นที่ทั้ง 7 แห่ง ด้วย

2. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

2.1 เพื่อให้นโยบายของจังหวัดสัมฤทธิ์ผล จึงมีข้อเสนอแนะให้ข้าราชการทุกระดับ และภาคเอกชนจัดทำแผนการและโครงการท่องเที่ยวทั้ง 3 เส้นทาง ไว้ในกิจกรรมของแต่ละหน่วยงานเพื่อให้ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ได้ศึกษาและท่องเที่ยวในจังหวัดของตน เพื่อให้เป็นตัวอย่าง แก่คนทั่วไป โดย 3 เส้นทาง คือ เส้นทางที่ 1 เส้นทางไหว้พระ 9 วัด (ใช้เวลาในการท่องเที่ยว 1 วัด) เส้นทางที่ 2 เส้นทางท่องเที่ยวเกษตรและวิสาหกิจชุมชน(ใช้เวลาในการท่องเที่ยว รวม 2 วัน 1 คืน) เส้นทาง ที่ 3 เส้นทางบูรณาการวัฒนธรรม เกษตรและวิสาหกิจชุมชน (ใช้เวลารวม 2 วัน 1 คืน) และกำหนดเส้นทางกลยุทธ์การตลาด และการประชาสัมพันธ์ เส้นทางท่องเที่ยวของจังหวัดชัชวาท สู่กลุ่มเป้าหมายด้วย

2.2 เพื่อให้การท่องเที่ยวทั้ง 3 เส้นทางประสบผลสำเร็จจึงมีข้อเสนอแนะให้ทางฝ่ายประชาสัมพันธ์ของการท่องเที่ยวจังหวัดชัชวาทนำการท่องเที่ยวทั้ง 3 เส้นทาง ส่งไปยังองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อชักชวนประชาชนในท้องถิ่น มาท่องเที่ยวและศึกษาดูงานการหาความรู้

ทางด้าน การเกษตรตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและวิสาหกิจชุมชน เพื่อนำไปขยายผลในพื้นที่ของตน

2.3 ผลการวิจัย พบว่า จังหวัดชัยนาทมีศักยภาพทางแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายและไม่ไกลจากกรุงเทพฯ มาก ซึ่งมีเขื่อนชัยนาทเป็นเขื่อนแรกของประเทศ เป็นแหล่งผลิตปลานานาชนิด และเป็นจังหวัดที่มีการปลูกข้าวมากที่สุด ใน แหล่งเรียนรู้ด้านพันธุ์ข้าวเป็นต้น จึงมีข้อเสนอแนะให้มหาวิทยาลัยต่าง ๆ และโรงเรียนในกรุงเทพมหานครฯ และจังหวัดใกล้เคียง พานิสิตนักศึกษาและบุคลากร มาศึกษาดูงาน ทั้งทางด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ไร่หว้าพระ 9 วัด ด้านการเกษตร และวิสาหกิจชุมชน เพื่อนำความรู้และประสบการณ์มาสร้างหลักสูตร หรือจัดกิจกรรมเสริมความรู้ให้กับเยาวชนของประเทศต่อไป

2.4 ผลการวิจัย พบว่า ที่จังหวัดชัยนาทมีขีดความสามารถด้านการท่องเที่ยวทั้ง การเกษตร วิสาหกิจชุมชน วัด โบราณวัตถุ พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ หลวงปู่ศุข วิถีชีวิต และ วัฒนธรรม ประเพณีที่มีคุณค่าและงดงาม ควรที่คณาจารย์ควรที่จะบรรจุสิ่งเหล่านี้ไว้ในหลักสูตร เมื่อสร้างความภาคภูมิใจและค่านิยมตั้งแต่วัยเยาว์

2.5 จัดทำเส้นทางท่องเที่ยวแบบบูรณาการเชื่อมโยงการท่องเที่ยววัฒนธรรม การท่องเที่ยวเกษตร และการท่องเที่ยววิสาหกิจชุมชนเข้าด้วยกัน โดยมีบุคลากรที่มีความพร้อมในการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นเข้าให้ความรู้ในการท่องเที่ยว

2.6 นำกลยุทธ์ทางการตลาดและการประชาสัมพันธ์มาสร้างเป็นโครงการเพื่อปรับใช้กับเส้นทางท่องเที่ยว เพื่อเผยแพร่สู่ประชาชนของจังหวัดชัยนาทและนักท่องเที่ยวต่างถิ่นในรูปแบบต่าง ๆ

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรทำการศึกษาวิจัยการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ของสินค้าชุมชน เพื่อเป็นแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวได้ซื้อเป็นของที่ระลึก รวมทั้งการออกแบบถุงสำหรับซื้อสิ่งของให้เป็นเอกลักษณ์หรือเครื่องหมายของจังหวัดชัยนาท เพื่อการเผยแพร่แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดชัยนาทต่อไป

3.2 ควรทำการศึกษาวิจัยในลักษณะประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวทุกระดับที่มาท่องเที่ยวใน 3 เส้นทางของจังหวัดชัยนาท เพื่อนำผลการวิจัยมาปรับปรุงและพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความประทับใจและพร้อมที่จะเดินทางมาท่องเที่ยวอีกครั้งหนึ่ง หรือแนะนำให้ผู้อื่นมาท่องเที่ยวต่อไป

บรรณานุกรม

ประจักษ์ แป๊ะสกุล .2551. แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดชัยนาทโดยใช้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

วรรณารถ ดวงอุดม.2551. กลยุทธ์การพัฒนาการตลาดและการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวจังหวัดชัยนาท

สถาพร ถาวรอธิวาสน์ .2551. การพัฒนาขีดความสามารถการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวิสาหกิจชุมชนแบบบูรณาการตามยุทธศาสตร์จังหวัดชัยนาท

สุพรรณ แก้วม่วง .2551. การพัฒนาบุคลากรเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดชัยนาท

สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2547-2551. ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ.

สำนักงานจังหวัดชัยนาท .2550. แผนพัฒนาจังหวัด 4 ปี. จังหวัดชัยนาท

<http://elearning.spu.ac.th/allcontent/svi314/class4.htm>

[http://www.greenzonethailand.com/index.php?lay=show&ac= article&Id=131866&Ntype=4,](http://www.greenzonethailand.com/index.php?lay=show&ac= article&Id=131866&Ntype=4)